

Rakouska atd. Příznačné ostatně je, že zaslepenost dialektikou odsunu a odtržení vedla v Čechách k tomu, že skoro nikoho nenapadlo odtržení Podkarpatské Rusi srovnávat s odtržením Sudet (tím méně vidět je i v dialektické souvislosti s odsunem Němců) ; tady šlo o odtržení slovanských bratří, kteří – na rozdíl od Němců – měli zřejmě plné právo jít « Heim ins Reich » třeba až na Sibiř v Sovětském svazu. A co když si KSS zřítla vymyslí odtržení Slováků a jejich připojení « ins Reich » Sovětů, a co když KSČ na pokyn Kremlu nařídí sebeodtržení a sebeodsun Čechů do téže eschatologické říše ?

Ještě poznámku nakonec : dlouho už se uvádí jako jediné rozumné řešení střeoevropské otázky řešení federativní. Sám jsem s touto koncepcí dlouho souhlasil, ale teprve při studiu federativního systému USA mi vyplynula neaplikovatelnost jakékoli federace na střední Evropu. Federace je totiž závislá na vymezených hranicích mezi členskými státy federace, věc, která právě ve střední Evropě je neproveditelná bez nekonečných, neřešitelných národnostních sporů.

Ve střední Evropě prostě neexistují přesné hranice mezi národy, to je její kříž i její velikost. Na tom faktu však musí ztroskotat všechny pokusy o federativní systém. Federace bez přesných hranic však je *contradictio in adjecto*. Střeoevropský prostor lze spravovat centralisticky jako nedílný celek, za předpokladu zrušení mezistátních hranic, s maximálními zárukami pro naprostou svobodu kulturního, náboženského rozvoje všech v tomto prostoru žijících národů ; a patrně s demokraticky stanoveným správním jazykem, při neomezených paralelních právech všech v tomto prostoru užívaných jazyků. Centrální vláda by ovšem byla demokraticky volena ze zástupců všech národů, a také parlament a senát by byl takto obsazen. Moc centrální vlády by odpovídala moci minimalistického státu, který by v první řadě *nesměl* intervenovat do věcí hospodářských, ledu v případě záchrany svobodného trhu. Ostatně národy samy by nikdy nepřipustily centralisticky řízené hospodářství, ledaže by se samy chtěly vzájemně kolonizovat systémem RVHP. Črtám tento koncept tak, jak jej, mnohem podrobněji ovšem, vypracoval před lety už Ludwig von Mises.

S úctou

Rio Preisner (Pennsylvania, U. S. A.)

Milý Pavle !

Překvapila mne režírovaná kampaň kolem vcelku primitivních tezí p. Danubia. Nehodlám rozebírat stať p. Danubia, ale rád bych odpověděl na vývody Zdeňku Mlynáře, uveřejněné v posledním čísle *Svědectví* *.

Kolega Mlynář vyjímá odsun z historického kontextu a aplikuje na takto uměle izolovaný jev morální soudy. Poněvadž v podstatě považuje rok 1945 za nulový, zůstává zásadní rozdíl mezi agresorem a jeho oběťmi. Počáteční násilí prý vyústilo ve stalinismus. Přenáší tak část viny za poučorový vývoj na demokratický tábor. Tento výklad je nesprávný. Odsun jako konečný akt česko-německých vztahů byl součástí druhé světové války, výsledkem spojenecké politiky a důsledkem nacistické agrese. Simplifikující moralistická kategorie odvety dává nehistoricky na jednu rovinu odsun německých menšin spolu se zplynováním Židů, plány a přípravami na likvidaci celých národů, masovými vraždami. Spojenci odpověděli na tyto vyjmečné zločiny zcela mimořádnými opatřeními, která postavila mimo zákon celé kategorie osob (SS atd.) jako zločinecké organizace

* Číslo 58, str. 396.

a zbavila práv milióny členů nacistických a fašistických stran a v případě Polska, Československa a Maďarska sankcionovala odsun německých skupin, které ve své většině byly horlivými pomahači hitlerovského systému. Míra a povaha nacistických zločinů určily míru a povahu spojeneckých protiakcí. Politika Československa se nelišila od politiky ostatních spojeneckých států a nepředstavovala nějaké specifikum. Ve válce mají členové vlád za úkol hájit zájmy svých zemí a nejednat jako delegáti lidského pokolení. Nemůžeme vztahovat výlučně na nás morální a historické kategorie, které nelze aplikovat v ostatních okupovaných zemích, kde došlo k daleko brutálnějším činům.

Šlo tu o průvodní jevy procesu likvidace nacismu, který probíhal v různých formách v Polsku, Jugoslávii, Francii či Belgii, aniž vážně ovlivnil morálně-politický vývoj národních společností. Pro katolické signatáře frankenského prohlášení*, kteří pohodlně zapomenuli na nacistické zločiny, bylo jistě poučné sledovat návštěvu papeže Jana Pavla II v Polsku. Kdo, jako Karol Wołyła, prožíval v Polsku nebo v Československu trauma zápasu o národní existenci, pochopil, proč papež zdůrazňoval odpor polského lidu proti okupantům jako jeden z vrcholů polských dějin, a proč se zdržel laciného moralizování o narušování hodnot, ke kterému došlo za vysídlení miliónů německých občanů z území nového Polska. Charakter německé politiky v Polsku, stejně jako v Československu, prostě znemožnil postavit jinou alternativu. Ani papeži ani nikomu v Polsku přirozeně nenapadlo hledat v revolučním násilí roku 1945 prvopočátek totalitního principu, který prý vedl k pozdějšímu neblahému vývoji. V národně osvobozené válce v Jugoslávii se likvidovali bez milosti příslušníci nepřátelského tábora. Ale byla to partyzánská Jugoslávie, která už v roce 1948 se úspěšně ubránila náporu stalinismu. Ač ve Francii po invazi bylo pobito přes 40 000 osob, z velké části kolaborantů, francouzská rezistence vybudovala základy demokratického systému.

Spojenecká politika neuplatňovala zásadu « oko za oko, zub za zub » už z toho prostého důvodu, že mezi Spojenci a nacismem nebylo společného jmenovatele. Existuje totiž kvalitativní rozdíl mezi Hitlerem a Churchilllem, Himmlerem a Titem, nebo Benešem a Henleinem, a válečnou politiku Spojených Států, Velké Británie, Československa a spojenců nelze činit spoluodpovědnou za násilí stalinismu. Kolega Mlynář by také těžko obhájil svou koncepci, kdyby se pokusil alespoň o začátek diskuse o podílu sudetských Němců na pádu čs. demokracie, přípravách a plánech vyhlazení českého národa a na exterminaci židovských spoluobčanů, včetně 20 500 sudetských Židů, které dnešní sudetská propaganda dává na účet nám. Ač přítel Mlynář nechce držet špatnost pod pokličkou, o příčinách odsunu vypoví tak málo, že čtenář nabývá dojmu, že se jedná jen o špatnost jedné strany, tj. českého národa.

Důležitější ale než tvoření nových exkluzivně českých legend o tzv. nečistém národním svědomí je skutečnost, že kolega Mlynář nemá pravdu politicky. Nastolení problému odsunu není jenom nastolením otázky státní existence Československa a Polska. Současně se totiž nastoluje otázka revize výsledků druhé světové války a politiky uvolnění a míru na evropské pevnině, jejímž ručitelem je v první řadě NSR. Působí více než podivně, když přítel Mlynář dochází sebevědomě k dalekosáhlému závěru, který pronáší apodiktickým tónem, který mu rozhodně nesluší, že totiž obavy před revizí hranic jsou nereálným a prakticky nemožným strašákem.

Namísto frašů nechejme hovořit fakta. Sudetoněmecká politika je stále založena na programu dvaceti bodů, který byl přijat v roce 1961 jak Sudetoněmeckou radou tak i Sudetoněmeckým Landsmannschaftem. Bod 6 praví, že osvobození sudetských Němců

* Text viz ve *Svědectví*, č. 56, str. 544.

z českého područí v roce 1938 odpovídalo zásadě sebeurčení. Bod 15 dokazuje, že právo na domovinu zahrnuje jak právo na návrat do domoviny, tak i právo svobodného rozhodnutí o jejím osudu. Bod 18 vykládá, že « ve zvláštních zeměpisných podmínkách česko-moravsko-slezského prostoru zásada národního sebeurčení poskytuje [sudetským Němcům] možnosti se rozhodnout pro různá státoprávní ... řešení. » Body 19 a 20 « předem nevylučují možnost vytvoření státoprávního společenství s Čechy a Slováky », bude-li zaručeno ostatními národy v rámci spojené Evropy. Na květnové schůzi Landsmannschaftu, kde se projednával tento program, tehdejší mluvčí sudetských Němců, bývalý ministr dopravy Dr. Ing. Hans Christoph Seeböhm, vysvětlil přítomným, že osud sudetského území – patrně v hranicích nadiktovaných Hitlerem – bude určen plebiscitem, který rozhodne zda se území připojí k NSR, zůstane samostatné, anebo vytvoří autonomní celek ve federalizovaném Československu. Poslední řešení mluvčí nedoporučoval. V plebiscitu budou moci hlasovat nejen ti Němci, kteří se narodili nebo bydleli v sudetském území, ale také jejich blízcí příbuzní, i když se narodili nebo mají bydliště na území NSR. Federální zákon z 19. května 1953 výslovně pokládá za vyhnance děti vyhnanců narozené na půdě NSR. Samozřejmě Češi a Slováci, kteří se přistěhovali do území po roce 1945 nebudou připuštěni k volbám. Nutno podtrhnout, že vedoucí sudetoněmečtí činitelé všech politických stran se stále dovolávají tohoto programu. Pisateli těchto řádků se tento bodrý neohenleinovský text rakousko-uherské proveniencce zdál spíše důvodem k smíchu než k pláči. Bohužel nutno ale doznat, že tu nešlo a nejde o fantazii několika neškodných veteránů, ale o vážnou akci, které se dostalo závažné podpory od hlavních německých politických stran. Pro zajímavost uvedeme originální text šesti bodů společného prohlášení o schůzi představitelů jedné ze dvou vedoucích stran s mluvčím sudetských Němců ze dne 22. ledna 1961 :

1. Die sudetendeutsche Frage ist durch die Vertreibung der Sudetendeutschen nicht erledigt. Die Vertreibung war widerrechtlich...
2. « Wiedergutmachung der Vertreibung » heisst : Rücker der Vertriebenen, d. h. Verwirklichung ihres « Rechts auf die Heimat ».
3. Das « Recht auf die Heimat » kann erst dann als verwirklicht gelten, wenn alle politischen und menschlichen Freiheitsrechte in der Heimat verwirklicht und gewährleistet sind.
4. Neben dem « Recht auf die Heimat » wird der Grundsatz des Selbstbestimmungsrechts der Völker verfochten.
5. Das Selbstbestimmungsrecht ist eine umfassende Idee : sie läßt im gegebenen Fall verschiedene staats-und völkerrechtliche Lösungen zu.
6. Die Feststellung, wonach Deutschland in den Grenzen von 1937 rechtlich fortbesteht, schliesst das Heimat-und Selbstbestimmungsrecht der Sudetendeutschen nicht aus.

Tyto stále platné politické ambice nesprovodíme ze světa poukazy na smlouvu mezi NSR a Československem z roku 1973 nebo helsinskou dohodu, i když odpovědné politické kruhy v Německu by dnes jistě podobné prohlášení těžko spolupodepsaly. A to nehovoříme o sudetském požadavku náhrady škod ve výši 120 miliard DM, kterou má zaplatit český a slovenský národ. Po přečtení těchto bodů politolog Mlynář snad uzná, že vše není tak jasné, jak si to politik Mlynář představuje, a že tu stojíme právně i *politicky* v šedé zóně, kde se dají vysvětlovat různé formulace různým způsobem. Jinými slovy, že tu jde o více než o nějaký politický strašák.

Když už ale přítel Mlynář vytahuje z pod pokličky české špatnosti, vytáhněme také morální a politickou indeferenci převážné většiny sudeto-německých představitelů, kteří sice trpí špatnou pamětí, ale rozhodně ne výčitkami špatného svědomí, které už zůstávají výlučným údělem některých českých moralistů. « Zářící hvězda » sudetského němečtví

sudetského německví, univ. prof. Dr. Herbert Cysarz považoval v roce 1951 henleinovské hnutí « so volkstreu, wie menschheitsgläubig... wohl nie hat eine in die Oberhand gelangte Volksgruppe die unterlegenen Nachbarn rechtlicher behandelt, man darf wohl sagen, anständiger behandelt, als die Sudetendeutschen Ihre Anrainer seit 1938. » Pan Toni Herget, hlásná trouba Landsmannschafu, nezněl nadějněji 3. listopadu 1978 v dlouhém titulním článku v orgánu hnutí : « Před 60 lety vytvořené Československo bylo dílem lží a legend, produktem hotových skutečností ... které se rozpadlo při první zatěžkávací zkoušce v 1938/39... Tento stát nebyl vybojován vlastním úsilím... ale byl vytvořen... jako francouzský satelit. » Ani Hitler ani Henlein, ani Frank, ale « marasmus Francie » zničil republiku, jejíž demokratický systém byl pro p. Hergeta jen « krycím nátěrem jak Československa předválečného, tak i poválečného. » Sám mluvčí, poslanec Dr. Walter Becher, si přispíšil vzpomenout šedesátého výročí vzniku republiky : « Jako Němci ze sudetského území bychom dnes měli připomenout pravdu o událostech, které... 28. října vytvořily základ lži, která způsobila miliónová utrpení a bídu. Tato lež se nazývá Československo. » Ve výhruzném dopise ze 7. června 1979 prezidentu ČSSR, za jehož tón a obsah by se měl stydět každý odpovědný sudetoněmecký politik, tento samorostlý Evropan najednou zvýšil požadavek náhrady škod o plných deset miliard DM – v roce 1947 šlo ještě o sumu 19,5 miliard dolarů, včetně 6 miliard dolarů tučných válečných zisků. Rádi bychom se otázali, kolik utrpení přinesla německá okupace našemu lidu ? Jak se bude vypočítávat škoda za zločiny nacistů ? A jak se má stanovit náhrada za 68 000 likvidovaných židovských spoluobčanů, včetně 20 500 Židů německé národnosti v českých zemích a 86 000 – včetně 6000 německých Židů – na Slovensku ? A na kolik přijde náhrada škod za životy a ztráty německých antifašistů, z nichž někteří museli utéci na podzim 1938 ze sudetoněmeckého území do českého prostoru ? Zastavme ale zde naše vývody, ač bychom mohli dále pokračovat ve výpočtu.

A tak se zase vracíme – a ne s nečistým svědomím, milý příteli Mlynáři – tam, odkud jsme původně vyšli. Sudetoněmeckí politikové vykopávali příkopy, ač měli stavět mosty spojující německý a český lid. Mám plné porozumění pro kruté neštěstí, které postihlo naše bývalé německé spoluobčany po porážce Hitlera. Nemáme za daných okolností většího úkolu před námi, než vytvoření úzkého přátelství s německým lidem a německou demokracií. Věřím, že doba nacionalistického záští je natrvalo za námi. Nechci ani tvrdit, že jsme byli bez chyb v našem poměru k Němcům. Ale politika usmíření a přátelství a spolupráce předpokládá, že nezapomeneme na nedávno nám připravovaný tragický úděl, a že se nebudeme dívat na složitý historický proces brýlemi absolutních zásad, ale že přihlídneme k realitě společenského a politického dění. Jen tak pomůžeme vytvořit předpoklady pro pevné německo-československé přátelství a spolupráci a obhájíme naši republiku.

Ke konci ještě několik slov k úvahám o tom, co je a co není realistické ve vývoji na evropské pevnině. Politika uvolnění vlády NSR představuje komplexní alternativu. V nedávné debatě přední činitel SPD, poslanec Herbert Wehner, navrhl pojem « znovusjednocení » Německa, poněvadž příliš připomínal neblahou německou minulost. Odvolal se na projev Waltera Scheela ze 17. června 1978 v němž bývalý spolkový prezident položil představu spojeného Německa jako splnění konečného úkolu německé demokracie, jejímž hlavním elementem musí zůstat úsilí o mír a svobodu. Za dané situace vedoucí německí představitelé chápou, že toto budoucí uspořádání je nemožno docílit v kontextu protisovětské politiky. Alternativní představy musí počítat s existujícími státními hranicemi a s existencí životních sovětských zájmů ve východo-střední Evropě, které vývojově mohou dát

konkrétní formu tomu společensko-politickému modelu, který bude efektivněji hospodářsky a politicky než dnešní režimy, ale uzná sféru sovětského vlivu. Reálně politická možnost této alternativy závisí na silném demokratickém Německu. V tomto smyslu, abych parafrázoval vývody kolegy Mlynáře, « se vzájemné vztahy, soužití a spolupráce » mezi Německem a Československem a Polskem musí « řídit zásadně jinými principy než vztahy v roce 1945 », a my dodáváme, v letech 1918-1945.

Zdraví

Radomír Luža (New Orleans)

Vážená redakce !

Radomír Luža mi poslal kopii svého příspěvku, který zamýšlí jako polemiku k mému článku ve *Svědectví* 58/79 o problematice odsunu Němců. Pročetl jsem si text a nemyslím, že tu jde vlastně o polemiku s tím, o čem jsem ve *Svědectví* psal. Zdá se mi, že R. Luža polemizuje spíše s tezemi, které si vlastně sám předem stvořil, případně pak s extremistickými politickými stanovisky (například některých představitelů sudetoněmeckých organizací). Na takovém základě je ovšem pochopitelné, že situace je vlastně neřešitelná a nelze než konstatovat rozpory. O to však v mém článku přece vůbec nešlo. Konečně pak polemiky v tisku se vedou přece před soudem čtenářů – a já si myslím, že po přečtení mého i Lužova příspěvku si každý čtenář udělá svůj názor sám a není nutno ho při tom vodit za ruku.

Vídeň, 24. 7. 1979

Zdeněk Mlynář (Vídeň)

K diskusnímu příspěvku Z. Mlynáře

Zdeněk Mlynář prokázal mnohými texty, že je erudovaným politologem. Ač nikoli profesionální historik, kombinoval často zdařile přístup logický s přístupem historickým. Žel, není tomu tak v diskusním příspěvku k téžím « Danubia ». Zde nevystoupil ani jako historik (což ostatně výslovně poznamenává), nýbrž ani jako politolog. Představuje se výlučně jako *politik*, který absolvoval již mnohá jednání s eurokomunisty, socialisty i evropskou politickou pravicí, západoněmeckou nevyjímaje. Určitým vyhraněným ovšem zkresleným a jednostranným, nehistorickým a nepolitologickým pohledem na bezprostředně poválečné čs.-německé konfliktní vztahy chce podpořit svoji současnou politiku v německé otázce, jejímž cílem je nepochybně česko-německé usmíření v zájmu střední i celé Evropy. Soudí přitom, že *gentlemanské přiznání* jednoznačné české viny na odsunu Němců z Československa po válce by mohlo urovnat cestu k plodnějším výsledkům česko-německých rozhovorů dneška (exilových). Tuto politiku vyjádřil mj. svým podpisem pod frankenské prohlášení, o němž hovoří sám sebekriticky jako o ne zcela zdařilém, jež však v podstatě hájí. Má jistě oprávněné výhrady k nacionalistickému pohledu « Danubia ». Postřehl významný rozpor v tom, že tento autor na jedné straně vehementně napadá tezi (ani Benešem, ani komunisty nehláсанou a v praxi neprováděnou) o kolektivní vině celého německého národa, na druhé straně pak u odsunu Němců konstatuje kolektivní vinu a odpovědnost celého českého národa a vyhrožuje mu z pozice třetího moudřejšího, slovenského národa německou pomstou. Nieméně Mlynář Danubiovo vystoupení nejen z politicko-morálního, ale i z čistě politického hlediska vstává, neboť se mu zdá, že podporuje cíle, jež on, Mlynář, v současné německé politice sleduje. Těžištěm diskusního příspěvku Mlynářova je pak nutně polemika proti první části